

Отже, аналіз фразеологічних одиниць, які позначають об'єктивну реальність, засвідчив їхню важливість для розуміння існування людини у зовнішньому світі, впливу на нього і взаємодії з ним. Оскільки одними з основоположних категорій філософії, що характеризують матерію, є простір, час і кількість, то фразеологізми, які подають її опис, були поділені на відповідні групи. Найбільш значущою є характеристика локально-темпоральних відносин, які представлені фразеологізмами, що різнопланово передають особливості простору і часу, що дозволяє говорити про їхню семантичну різноманітність. Фразеологічні одиниці на позначення квалітативних характеристик об'єктивної реальності також відзначаються розгалуженістю семантики і відображають не лише кількісні ознаки матерії, але й репрезентують відношення якості і міри.

Література:

1. Абрамян Л. А. Понятие реальности. *Вопросы философии*. 1980. № 11. С. 96-104.
2. Жданов Г. Б. О физической реальности и экспериментальной невесомости: философия и наука. *Вопросы философии*. 1988. № 2. С. 101-107.
3. Філософський енциклопедичний словник / За ред. В.І. Шинкарука. Київ : Інститут філософії імені Г. С. Сковороди НАН України : Абрис, 2002. 742 с.
4. Философский энциклопедический словарь. М.: Советская энциклопедия, 1983. 840 с.

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-110-7-4>

ОПОЗИЦІЇ *MŁODOŚĆ* / *STAROŚĆ*, *MŁODY* / *STARY* В СЕМАНТИЧНІЙ СТРУКТУРІ ПОЛЬСЬКИХ ПАРЕМІЙ

Мороз Т. О.

аспірантка

Інститут мовознавства імені О. О. Потебні

Національної академії наук України

м. Київ, Україна

Паремійні одиниці (далі – ПО) – цінне джерело інформації про світ та місце людини в ньому. Вони є особливою філософією життя та невід'ємною частиною культури всіх націй. У кожного народу,

польського зокрема, є свої прислів'я та приказки, які відображають стиль його життя, менталітет, трудову діяльність тощо.

Кожній людині притаманні певні біологічні та соціальні характеристики. Однією з таких характеристик є *вік* – «період розвитку людини, що характеризується сукупністю специфічних закономірностей формування організму й особистості» [2]. Поняття «*вік людини*» є об'єктом вивчення не лише біології, психології, історії, культурології, міфології, а й мовознавства, оскільки воно – одне з центральних понять у мовній картині світу тієї чи тієї нації.

У лінгвістиці є чимало наукових праць, присвячених мовній репрезентації вікових характеристик, зокрема, у яких аналізується лексико-семантичне поле *вік людини*. Вивчення різних аспектів номінацій віку (вікових періодів) також привертає увагу науковців. Чільне місце серед основних вікових опозицій у мовознавстві належить опозиціям *молодість / старість, молодий / старий*, які, як зауважують В. В. Іванов і В. М. Топоров, є одними з архаїчних у слов'янській культурі та реалізуються переважно в ієрархічних відносинах (головний – неголовний, предок – потомок) [1, сс. 64; 179–180]. Дослідження особливостей протиставлень *молодість / старість, молодий / старий* у структурі фразеологічних і паремійних одиниць висвітлено в працях К. Токко, А. Бродецької, К. Ніколайчук, М. П. Бобро, Ю. С. Кудряшовой, І. Б. Стисло, О. В. Бешлей, А. І. Лизлова, М. В. Бжинаєвої, А. А. Пінтової, Т. Занки, Г. Ж. Байшукурової, Дж. О. Фалоджу, В. В. Калько та ін.

Метою запропонованого дослідження є аналіз мовної репрезентації опозицій *mlodość / starość, mlody / stary*, зокрема виявлення особливостей їх семантики в польських пареміях.

У структурі польських прислів'їв та приказок досліджувани опозиції є універсальними. Вони представлені досить широко за допомогою таких семантично протилежних компонентів, як *mlody / stary; mlodość / starość, za mlodu / na starość, z mlodu / na starość*.

Група «**Мlodość / starość**». І молодість, і старість є станом душі людини. Молодість ототожнюється з чарівністю, енергією, завзятістю, а старість – із мудрістю, життєвим досвідом, розсудливістю. Ці два вікові етапи мають як переваги, так і недоліки. Наприклад, у ПО *Mlodości doświadczenia, a starości sił brakuje* «молодості досвіду, а старості сил бракує» [НКР, II, s. 500] відсутність досвіду в молодості, якого людина набуває з віком, протиставляється відсутності енергії та сили у старості, яких вистачає в молодому віці. Якщо в молодості бути занадто довірливим, то життя на старість буде безжалісним і немилосердним. Підтвердженням цієї думки слугує прислів'я *Mlodość łatwowierna, starość niemilosierna* «молодість легковірна, старість нещадна» [НКР, II, s. 501].

У наступній ПО ідеться про те, що не варто лінуватися працювати змолоду, для того, аби старість була забезпеченою: *Kto pracuje z młodu, nie dozna na starość głodu* «хто працює змолоду, той не зазнає на старість голоду» [NKP, II, s. 499], інакше у майбутньому доведеться журитися та бідувати, пор.: *Młodość leniwa, starość płacziwa* «молодість лінива, старість плачлива» [NKP, II, s. 501], *W młodości próżniak, na starość żebrak* «у молодості ледар, на старість жебрак» [NKP, II, s. 502], *Za młodu próżniacy, na starość żebracy* «змолоду ледарі, на старість жебраки» [NKP, II, s. 502], *Kto nie pracuje z młodu, ten na starość dozna głodu* «хто не працює змолоду, той на старість зазнає голоду» [NKP, II, s. 502].

Кожен мріє зберегти свою молодість якомога довше. Однак із приходом старості вродливість поступово згасає. Таку закономірність життя відображають прислів'я *Młodość szuka zwierciadeł, starość ich unika* «молодість шукає дзеркал, а старість їх уникає» [NKP, II, s. 502], *Młodość wesola kwitnie, starość zmarszczona truchleje* «весела молодість квітне, зморщена старість боїться» [NKP, II, s. 502], *Młodość wesola kwitnie, starość zmarszczona więdnie* «весела молодість квітне, зморщена старість в'яне» [NKP, II, s. 502]. У цих ПО квітучість молодості протиставляється фізичній потворності старості.

Тиха, безтурботна та щаслива старість багато в чому залежить від того, як людина прожила період молодості, зокрема від способу життя, поведінки вчинків щодо інших. Так, головна ідея прислів'їв *Kto za młodu hula, skacze, ten na starość za to płacze* «хто змолоду розважається, скаче, той на старість через це плаче» [NKP, II, s. 500], *Kto z młodu wiele skacze, ten na starość płacze* «хто змолоду багато скаче, той на старість плаче» [NKP, II, s. 500] полягає в тому, що людина, котра веде розгульне життя в молодих роках, зазнає сумної старості. Подібна думка висловлена в ПО *Kto za młodu bankietuje, na starość tego żałuje* «хто змолоду бенкетує, той на старість жалкує» [NKP, II, s. 500], яка ілюструє розкаяння людини у старшому віці за те, що всю свою молодість прогуляла.

Мудрість і життєвий досвід приходять з роками. У наступних ПО наголошується на тому, що людина в старості буде високо інтелектуально розвиненою завдяки своєму прагненню навчатися в молодості: *Czego się człowiek za młodu nauczy, to na starość znajdzie* «чого людина змолоду навчиться, то на старість знайде» [NKP, II, s. 498], *Co się za młodu nauczysz, to na starość znajdziesz* «що змолоду навчишся, то на старість знайдеш» [NKP, II, s. 498], *Z młodu nabywaj, na starość używaj* «змолоду здобувай, на старість користуйся» [NKP, II, s. 506]. Інакше шкодуватиме про те, що у старості нічого не знатиме та не вмітиме, пор.: *Czego się człowiek za młodu nie nauczy, tego na starość nie będzie umiał* «чого людина змолоду не навчиться, того на старість не буде вміти»

[NKP, II, s. 498], *Każdy na starość żałuje, że się z młodu nie uczył* «кожен на старість шкодує, що змолоду не вчився» [NKP, II, s. 499], *Zaniedbane nauki w młodości pożałujesz w starości* «запущені науки в молодості пошкодуєш у старості» [NKP, II, s. 503].

Група «**Młody / stary**». У семантичній структурі польських прислів'їв та приказок за допомогою семантично протилежних компонентів яскраво відображено протиставлення між молодшими та старшими людьми. Наприклад, у прислів'ї *Młodego człowieka krasa zdobi, a starego szaty* «молоду людину врода прикрашає, а стару – одяг» [NKP, II, s. 505] закладена ідея про те, що у молодих людей приваблива зовнішність, на відміну від старих, у яких їх зовнішні характеристики підкреслює не краса, яка в'яне, а лише одяг. Світ для молодого людини здається прекрасним у всьому, натомість для старої – життя наповнене смутком, жалем та болем: *Młodemu świat się śmieje, staremu płacze* «молодому світ сміється, а старому плаче» [NKP, II, s. 505]. Однією з причин такого безрадісного життя в старості є усвідомлення швидкоплинності життя та неминучості смерті: *Młody może umrzeć, a stary musi* «молодий може вмерти, а старий мусить» [NKP, II, 505], *Młody rychło umrzeć może, stary długo żyć nie może* «молодий може швидко вмерти, а старий довго жити не може» [NKP, II, 506], *Młody do kopca, a stary z kopca* «молодий до пагорба, а старий з пагорба» [NKP, II, 505]. У ПО *Młody gorący, a stary zimny* «молодий гарячий, а старий холодний» [NKP, II, s. 505], *Gdzie się młody dźwignie, tam starego dźwigać trzeba* «де молодий підніме, там старого піднімати треба» [NKP, II, s. 504] фізична сила, енергійність і пристрасть молодого людини протиставляється байдужості, невразливості, тілесній слабкості та згасанню фізичних сил старої людини. Але є прислів'я та приказки, у яких витривалість і фізична активність старших осіб протиставляється недостатній силі молодших, напр.: *Nie jeden młody zedrze zęby, nim stary z nóg się zwali* «не один молодий здере зуби, поки старий з ніг звалиться» [NKP, II, s. 507], *Gdzie młody nie doskoczy, tam stary dolezie* «де молодий не дострибне, там старий долізе» [NKP, II, 504].

Коли ти молодий, перед тобою розкриваються більші можливості та перспективи. Це найкращий час для саморозвитку та самореалізації. У ПО *Młody nabywaj, a stary zażywaj* «молодий здобувай (досгай), а старий користуйся (відпочивай)» [NKP, II, s. 506] показано, що в молодих роках потрібно опановувати, здобувати знання, аби в старшому віці мати змогу відпочивати та користуватися своїми вміннями.

Отже, молодість і старість – важливі періоди в житті кожної людини. У семантичній структурі польських прислів'їв та приказок ці два періоди представлені протиставленням компонентів *młody / stary*; *młodość / starość*, *za młodu / na starość*, *z młodu / na starość*. У результаті

дослідження ми виокремили дві тематичні групи ПО («Młodość / starość», Młody / stary), що репрезентують переваги і недоліки як молоді людини, так і старі. Аналіз досліджуваних груп показав, що молодість, як найкраща пора, та образ молоді людини, асоціюються з красою, енергією, завзятістю, але водночас і з недосвідченістю, лінощами, розгульним способом життя. Натомість старість і образ старої людини переважно ототожнюються з мудрістю, життєвим досвідом, розсудливістю. Але є паремії, у яких описуються й такі негативні характеристики старості, як втрата привабливості, згасання фізичної активності та наближення смерті.

Література:

1. Иванов Вяч.Вс., Топоров В.Н. Славянские языковые моделирующие семиотические системы. Москва : Наука, 1965. 246 с.
2. Цапко Т.П., Ісакова Т.І. Вік. [В:] Фармацевтична енциклопедія. Київ : МОРІОН, 2010. URL: <https://www.pharmacencyclopedia.com.ua/article/1756> (дата звернення: 17.06.2021).

Джерельна база:

1. НКР – Krzyżanowski J. Nowa księżka przysłów i wyrażeń przysłowiowych polskich : W 4 t. – Warszawa : PIW. – Т. I. – 1969. – 881 s.; Т. II. – 1970. – 1165 s.; Т. III. – 1972. – 996 s.

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-110-7-5>

ЗАИМСТВОВАНИЕ КАК СПОСОБ ОБОГАЩЕНИЯ НОВОЙ ФИНАНСОВОЙ ТЕРМИНОЛОГИИ

Мудренко А. А.

*преподаватель кафедры английского языка
для нефилологических специальностей*

*Днепропетровский национальный университет имени Олеся Гончара
г. Днепр, Украина*

Одним из основных средств пополнения финансовой лексики оказывается заимствование. В современный период все острее встает вопрос о взаимовлиянии и взаимопроникновении языков и культур. Современная лингвистика рассматривает язык как сложную динамическую систему. Находясь в постоянном движении, он непрерывно развивается, совершенствуется. Наиболее ярким свидетельством